

Genel Bilgiler

Dersin Amacı

Bu derste, Türkçenin ses bilgisi ele alınacaktır. Ses, sesbirim, ses-harf ayrımı, ünlü ve ünsüzlerin çeşitli özellikleri incelendikten sonra Türkçenin ses olayları üzerinde ayrıntılı olarak durulacaktır. Derste, ayrıca Türkçede vurgu, ton, ezgi, hece yapısı incelenecektir. İşlenen konularla ilgili uygulama çalışmaları yapılacaktır. Dersin amacı öğrenciye Türkçenin ses özelliklerini ve ses olaylarını kavratmaktır.

Dersin İçeriği

Türk dilinin dünya dilleri arasındaki yeri;Türk dilinin tarihi;Türkçenin sesleri;Türkçede ünlü uyumları;Türkçede ses değişimleri

Dersin Kitabı / Malzemesi / Önerilen Kaynaklar

TAHSİN BANGUOĞLU, Türkçenin Grameri; TDK Yay., Ankara, 2007. MUHARREM ERGİN, Türk Dilbilgisi, Bayrak Basın Yayım Dağıtım, İstanbul, 1990. OSMAN NEDİM TUNA, Türk Dilbilgisi Ders Notları. OSMAN NEDİM TUNA, Altay Dilleri Teorisi, Türk Dünyası El Kitabı, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yay., C II, 1992. MUSTAFA ÖZKAN, Türkçenin Ses ve Yazım Özellikleri, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2001. AHMET BİCAN ERCİLASUN, Örneklerle Bugünkü Türk Alfabeleri, Akçağ Yay., 2011. ÖMER DEMİRCAN, Türkçenin Sesdizimi, Der Yay., 1996. VOLKAN COŞKUN, Türkçenin Ses Bilgisi, IQ Kültür Sanat, 2009. ALİ AKAR, Türk Dili Tarihi, Akçağ Yay. Ank. 2010. A. BİCAN ERCİLASUN, Başlangıçtan 20.Yüzyıla Türk Dili Tarihi, Akçağ Yay. Ankara. 2006. TAHİR NEJAT GENCAN TUNCER GÜLENSOY, Türkçe El Kitabı, Akçağ Yay., 2000. SÜER

Planlanan Öğrenme Etkinlikleri ve Öğretme Yöntemleri

Anlatım, Soru-Cevap, Alıştırma ve Uygulama, Bireysel Çalışma

Ders İçin Önerilen Diğer Hususlar

Öğrenci derse gelmeden önce ders hakkında okumalar ve alışırmalar yapmalıdır.

Dersi Veren Öğretim Elemanı Yardımcıları

Dr. Öğr. Üyesi Ali Fuat ALTUNTAŞ

Dersin Verilişi

Yüz Yüze

Dersi Veren Öğretim Elemanları

Dr. Öğr. Üyesi Nuray Demir Öztürk Dr. Öğr. Üyesi Ali Fuat Altuntaş

Program Çıktısı

1. Ses Bilgisinin tanımı, konusu ve önemini anlatır. Ses bilgisine ilişkin temel kavram ve terimleri tanımlar.
2. Ses, fonem, alofon gibi fonetiğe ait terimleri ve ses olayı-ses değişmesi kavramlarını belirler.
3. Ses olayları ve değişmelerini çeşitli örnekler üzerinde gösterir.
4. Kelimeler ve ekler üzerindeki ses olayı ve değişimleri arasındaki farkları ayırt eder ve onların benzeyen yönlerini ifade eder
5. Çeşitli ses olayı ve değişmesi geçmiş kelimeleri sınıflandırır ve ses bilgisine ait unsurlar hakkında çıkarımlarda bulunur.
6. Türk dilinin herhangi bir gramer unsurunu fonetik bakımdan değerlendirir ve hakkında hüküm verir.

Sıra	Hazırlık Bilgileri	Laboratuvar	Öğretim Metodları	Teorik	Uygulama
1	Verilen ödevleri yapmak ve sonraki haftanın konularını araştırmak	Laboroturvar uygulaması yoktur	sözlü anlatım, soru cevap, uygulama	* Dil, dilbilim dalları, sesbilim vs sesbilgi farkı * Ses, sesbirim (phoneme, allophone), segmental / suprasegmental unsurlar	Ders içeriğiyle ilgili verilen uygulamaları tamalamak
2	Verilen ödevleri yapmak ve sonraki haftanın konularını araştırmak	Laboroturvar uygulaması yoktur	sözlü anlatım, soru cevap, uygulama	* Sesin oluşumu (akustik, artikülasyon, işitsel) * Konuşma organlarının işlevi * Üç yönlü sesbilim yaklaşımı	Ders içeriğiyle ilgili verilen uygulamaları tamalamak
3	Verilen ödevleri yapmak ve sonraki haftanın konularını araştırmak	Laboroturvar uygulaması yoktur	sözlü anlatım, soru cevap, uygulama	* IPA sembolleri, Türkçe seslerin IPA'daki yeri * Basit transkripsiyon uygulamaları	Ders içeriğiyle ilgili verilen uygulamaları tamalamak
4	Verilen ödevleri yapmak ve sonraki haftanın konularını araştırmak	Laboroturvar uygulaması yoktur	sözlü anlatım, soru cevap, uygulama	* Ünlü sınıflandırması: açıklık, öne / arkaya, darlık vs * Ünsüz uyumu ile ilişkisi	Ders içeriğiyle ilgili verilen uygulamaları tamalamak
5	Verilen ödevleri yapmak ve sonraki haftanın konularını araştırmak	Laboroturvar uygulaması yoktur	sözlü anlatım, soru cevap, uygulama	* Konuşma yerine, tipine, ses teli durumuna göre * Sert-yumuşak, ötümlü vs ötümsüz sınıflandırmalar	Ders içeriğiyle ilgili verilen uygulamaları tamalamak
6	Verilen ödevleri yapmak ve sonraki haftanın konularını araştırmak	Laboroturvar uygulaması yoktur	sözlü anlatım, soru cevap, uygulama	* Türeyiş, ikizleşme, bazı ünsüz değişimleri * Z / ğ gibi özel durumlar	Ders içeriğiyle ilgili verilen uygulamaları tamalamak
7	Verilen ödevleri yapmak ve sonraki haftanın konularını araştırmak	Laboroturvar uygulaması yoktur	sözlü anlatım, soru cevap, uygulama	* İki tip (büyük küçük uyum) * Uyumun sınırları ve istisnaları	Ders içeriğiyle ilgili verilen uygulamaları tamalamak
8	Verilen ödevleri yapmak ve sonraki haftanın konularını araştırmak	Laboroturvar uygulaması yoktur	sözlü anlatım, soru cevap, uygulama	* Tam / yarı benzeşme, ilerleyici / gerileyici uyum * Kaynaştırma ünsüzü, ünlü çekimi	Ders içeriğiyle ilgili verilen uygulamaları tamalamak
9	Verilen ödevleri yapmak ve sonraki haftanın konularını araştırmak	Laboroturvar uygulaması yoktur	sözlü anlatım, soru cevap, uygulama	* Ünlü / ünsüz düşmesi, türemesi, darlaşma olguları * Örnekler ve analiz	Ders içeriğiyle ilgili verilen uygulamaları tamalamak
10	Verilen ödevleri yapmak ve sonraki haftanın konularını araştırmak	Laboroturvar uygulaması yoktur	sözlü anlatım, soru cevap, uygulama	* Türkçeyi diğer dillerin fonolojileriyle kıyaslama * Phonology teorilerinden yaklaşımlar	Ders içeriğiyle ilgili verilen uygulamaları tamalamak
11	Verilen ödevleri yapmak ve sonraki haftanın konularını araştırmak	Laboroturvar uygulaması yoktur	sözlü anlatım, soru cevap, uygulama	* Türkçede geçerli ses dizilim (örneğin ünlü — ünsüz dizileri) * Sınırlamalar & istisnalar	Ders içeriğiyle ilgili verilen uygulamaları tamalamak
12	Verilen ödevleri yapmak ve sonraki haftanın konularını araştırmak	Laboroturvar uygulaması yoktur	sözlü anlatım, soru cevap, uygulama	* Türkçede geçerli ses dizilim (örneğin ünlü — ünsüz dizileri) * Sınırlamalar & istisnalar	Ders içeriğiyle ilgili verilen uygulamaları tamalamak
13	Verilen ödevleri yapmak ve sonraki haftanın konularını araştırmak	Laboroturvar uygulaması yoktur	sözlü anlatım, soru cevap, uygulama	* Öğrencilerin seçtikleri bir Türkçe sesbilgisi olgusunu analiz & sunum * Genel tekrar, sorular, final hazırlığı	Ders içeriğiyle ilgili verilen uygulamaları tamalamak
14	Verilen ödevleri yapmak ve sonraki haftanın konularını araştırmak	Laboroturvar uygulaması yoktur	sözlü anlatım, soru cevap, uygulama	* Öğrencilerin seçtikleri bir Türkçe sesbilgisi olgusunu analiz & sunum * Genel tekrar, sorular, final hazırlığı	Ders içeriğiyle ilgili verilen uygulamaları tamalamak
15	Verilen ödevleri yapmak ve sonraki haftanın konularını araştırmak	Laboroturvar uygulaması yoktur	sözlü anlatım, soru cevap, uygulama	Final Sınavı	Ders içeriğiyle ilgili verilen uygulamaları tamalamak

İş Yükleri

Aktiviteler	Sayısı	Süresi (saat)
Vize	1	1,00
Final	1	1,00
Ev Ödevi	5	5,00
Bütünleme	1	1,00
Ders Öncesi Bireysel Çalışma	10	10,00

Aktiviteler	Ağırlığı (%)
Vize	40,00
Final	60,00

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü / Türk Dili ve Edebiyatı X Öğrenme Çıktısı İlişkisi

	P.Ç. 1	P.Ç. 2	P.Ç. 3	P.Ç. 4	P.Ç. 5	P.Ç. 6	P.Ç. 7	P.Ç. 8	P.Ç. 9	P.Ç. 10
Ö.Ç. 1										
Ö.Ç. 2										
Ö.Ç. 3										
Ö.Ç. 4										
Ö.Ç. 5										
Ö.Ç. 6										

Tablo :

- P.Ç. 1 :** Türk Dili ve Edebiyatı alanında yeterli bilgi birikimi ile kuramsal ve uygulamalı bilgilerini alanlarında kullanabilme becerisine sahip olur.
- P.Ç. 2 :** Türk Dili ve Edebiyatı alanında edindiği ileri düzeydeki bilgi ve becerileri kullanarak verileri yorumlar ve değerlendirir, güncel teknolojik gelişmelere paralel sorunları tanımlar, analiz eder, araştırmalara ve kanıtlara dayalı çözüm önerileri geliştirir.
- P.Ç. 3 :** Türk Dili ve Edebiyatı alanıyla ilgili olay ve olguları kavramsallaştırma becerisine sahip olur; bilimsel yöntem ve tekniklerle inceler.
- P.Ç. 4 :** Disiplinler arası bakış açısı kazanır, çalışmalarını düzgün bir şekilde sözlü ve yazılı olarak ifade edebilir.
- P.Ç. 5 :** Türk Dili ve Edebiyatı alanında saha çalışması, veri toplama, sonuçları analiz etme, arşivleme, metin çözme ve/veya yorumlama becerisi kazanır.
- P.Ç. 6 :** Türk Dili ve Edebiyatı alanı ile ilgili uygulamalarda bireysel ve/veya ekip üyesi olarak sorumluluk alır.
- P.Ç. 7 :** Bir yabancı dili en az Avrupa Dil Portföyü B1 Genel Düzeyinde kullanarak alanındaki bilgileri izler ve meslektaşları ile iletişim kurar.
- P.Ç. 8 :** Yaşam boyu öğrenmenin gerekliliğinin bilincine sahip olur ve mesleki bilgi ve becerilerini sürekli olarak geliştirir.
- P.Ç. 9 :** Türk Dili ve Edebiyatı alanı ile ilgili verilerin toplanması, yorumlanması, uygulanması ve sonuçlarının duyurulması aşamalarında toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik değerlere uygun hareket eder.
- P.Ç. 10 :** Sosyal hakların evrenselliği, sosyal adalet, kalite yönetimi ve süreçlerine uygun davranma ve katılma (Kalite kültürünün yerine) ve kültürel değerlerin korunması ile çevre koruma, iş sağlığı ve güvenliği konularında yeterli bilince sahiptir.
- Ö.Ç. 1 :** Ses Bilgisinin tanımı, konusu ve önemini anlatır. Ses bilgisine ilişkin temel kavram ve terimleri tanımlar.
- Ö.Ç. 2 :** Ses, fonem, alofon gibi fonetiğe ait terimleri ve ses olayı-ses değişmesi kavramlarını belirler.
- Ö.Ç. 3 :** Ses olayları ve değişmelerini çeşitli örnekler üzerinde gösterir.
- Ö.Ç. 4 :** Kelimeler ve ekler üzerindeki ses olayı ve değişmeleri arasındaki farkları ayırt eder ve onların benzeyen yönlerini ifade eder
- Ö.Ç. 5 :** Çeşitli ses olayı ve değişmesi geçirmiş kelimeleri sınıflandırır ve ses bilgisine ait unsurlar hakkında çıkarımlarda bulunur.
- Ö.Ç. 6 :** Türk dilinin herhangi bir gramer unsurunu fonetik bakımdan değerlendirir ve hakkında hüküm verir.